

*С.М. ГРУДНИЦЬКА,
кандидат юридичних наук, професор
(Інститут економіко-правових досліджень НАН
України)*

СУТНІСТЬ І ПОНЯТТЯ УСТАНОВЧОГО ДОГОВОРУ

Ключові слова: підприємство, установчий договір, господарська правосуб'єктність, організаційно-господарське зобов'язання, організаційний господарський договір.

В умовах централізованої планової економіки радянського періоду і панування державної власності підприємства, як правило, засновувалися за допомогою адміністративного акту. З переходом до нових умов господарювання виникла потреба в осмисленні ринкових принципів заснування підприємств і організації економіки на новій основі. Зважаючи на новизну і складність завдання, в пострадянській юридичній науці відкрилася низка нових дискусій. Правова природа засновницького договору про створення суб'єктів, що здійснюють діяльність у сфері суспільного виробництва, стала одним з дискусійних питань пострадянської юридичної науки. Проблема правової природи засновницького договору розглядалася в роботах А. Бризгаліна, В. Бублика, Г. Єременко, Г. Лобанова, І. Масляєва, І. Спасибо-Фатєєвої, Е. Суханова, В. Татькова й інших авторів, як правило, з погляду нормативістської теорії права. Разом з тим правовий інституційний підхід до цих проблем, який відстоює авторка, дозволяє отримати нові, більш доцільні з погляду практики результати¹.

¹ Правовий інституційний підхід, на відміну від юрпозитивістського (нормативістського) підходу, передбачає включення в структуру правового інституту прав і обов'язків його учасників, що виникають із реалізації як норм права, так і гарантованих ними свобод (згідно з принципом «дозволено все, що не заборонено»).

Метою цієї статті є визначення сутності і поняття установчого договору і його місця в правовій інституційній теорії підприємства а також розробка інших, пов'язаних з цими питаннями проблем.

Перший законодавчий варіант вирішення проблеми базувався на включенні в комплект установчих документів суб'єкта господарської діяльності установчого договору і статуту. Спочатку при кодифікації господарського законодавства цей підхід був відображений і в проєкті ГК України. У процесі розробки проєкту ЦК України була сформована інша позиція, згідно з якою установчим документом суб'єкта господарювання є або засновницький договір, або статут. Вона ж отримала закріплення в ГК України, після узгодження розбіжностей в запроєктованих нормах двох кодексів. Тим самим поняттю установчого договору було протиставлене поняття засновницького договору або договору засновників.

У даний час згідно зі ст. 57 ГК України установчими документами суб'єкта господарювання є рішення про його створення або засновницький договір, а у випадках, передбачених законом, — статут (положення) суб'єкта господарювання. Відповідно до ст. 82 ГК України установчим документом повного товариства і командитного товариства є засновницький договір, а

установчим документом акціонерного товариства, товариства з обмеженою відповідальністю і товариства з додатковою відповідальністю — статут. Поряд з цим у нормах ГК України збереглося і поняття установчого договору. На підставі установчого договору і/або статуту діють господарські об'єднання (ст. 119, розділ 12 ГК України). Категорія установчого договору фігурує і в розділі 9 «Господарські товариства» ГК України. Установчий договір визнається установчим документом фермерського господарства (ст. 8 Закону України від 19 червня 2003 р. «Про фермерське господарство»), кооперативного об'єднання (ст. 31, 32 Закону України від 10 липня 2003 р. «Про кооперацію»), банківської корпорації (ст. 10 Закону України від 7 грудня 2000 р. «Про банки і банківську діяльність») тощо.

Сформувався практична проблема: чи існує категорія установчого договору у сфері господарювання, чи використання в ГК України двох термінів — «установчий» і «засновницький» договір є лише питанням термінологічної неузгодженості, що частково збереглася після узгодження проєктів ЦК і ГК? На практиці її вирішили на користь різноманіття (виходили з того, що установчі договори продовжують діяти на підприємствах, оскільки законом не заборонені).

Насправді практична проблема має в своїй основі до кінця не вирішену теоретичну проблему правової природи засновницького договору.

У літературі висловлювалися різні точки зору з цієї проблеми. Одні автори вважали засновницький договір різновидом договору про спільну діяльність, який припиняє свою дію після державної реєстрації створеного нового суб'єкта господарювання (Я.М. Шевченко, Г.В. Єременко [16, 179]. В. Бублик [2, 89], Г. Лобанов [12, 140] й ін.). Інші, навпаки, підкреслювали специфічність установчого договору і вважали його постійно діючим установчим документом (Н.О. Саніахметова [17], О.В. Дзера, А.С. Довгерт, Н.С. Кузнецова [23, 482], Е. Суханов [18, 9] й ін.).

Цивілісти розійшлися в думках. Частина з них визнала, що зважаючи на особливості установчого договору беззастережно переносити на нього традиційні загальні цивілістичні поняття не можна. Це зумовило появу в літературі думки про виникнення нового виду цивільно-правового договору про передачу майна у власність з правом на участь в управлінні і правом вимоги у разі зміни інтересів — установчого договору [8].

У рамках господарсько-правової школи вироблено декілька трактувань установчого договору:

установчий акт і одночасно акт внутрішньофірмового регулювання (організаційно-управлінський акт), що діє разом із статутом протягом всього існування створеної організації [7, 144];

корпоративний нормативно-правовий акт комплексного характеру, що поєднує в собі елементи приватноправового і публічно-правового регулювання, встановлює порядок організаційно оформленої спільної діяльності засновників і учасників корпоративного суб'єкта господарювання [20, 61];

договір засновників і локальний нормативний акт [7, 144; 20, 54];

нормативний договір двох і більше суб'єктів про встановлення прав і обов'язків як загальних правил поведінки на майбутній час для невизначеного кола осіб [22, 48].

Кожне з трактувань освітлює окремі аспекти категорії установчого договору, яка є комплексною в своїй основі, — соціально-економічною (господарською), оскільки існує у сфері соціально-економічних (господарських) відносин, правовою — оскільки кожне явище об'єктивної реальності засноване на чістому-небудь праві, що супроводжує його.

Комплексний характер категорії установчого договору і необхідність діалектичного підходу до її дослідження свідчать про те, що правильною буде постановка наукової проблеми, пов'язаної з установчим договором, не як проблеми його пра-

вової природи (так вона формулюється з позицій нормативістської теорії права), а як проблеми суті і поняття установчого договору (таким є формулювання проблеми з позицій інституційної теорії права).

З цих позицій висунуті раніше трактування установчого договору можна поділити на дві категорії: 1) трактування суті установчого договору і 2) його поняття.

Останнє з трактувань (як нормативного договору двох і більше суб'єктів про встановлення прав і обов'язків як загальних правил поведінки на майбутній час для невизначеного кола осіб) за великим рахунком може претендувати на роль доктринального визначення суті установчого договору. Будучи висунутим з позицій нормативістської теорії права, воно виявляється адекватним сутності установчого договору і з позицій правового інституціоналізму. Разом з тим з позицій інституційної теорії права додаткової розробки вимагають питання, пов'язані з колом суб'єктів нормативного договору.

Нормативний договір є новим для юридичної науки, недостатньо розробленим поняттям. На сьогодні «учбова література обмежується тільки згадкою про входження в практику даного джерела» [14, 2]. У класифікаціях нормативних договорів, що приводяться в теорії права, фігурують конституційні, адміністративні нормативні договори, трудові договори, угоди і колективні договори, що виникли на базі трудового права (див., напр., М.М. Марченко [13]). Іноді відзначають також їх існування у сфері цивільного права (див., напр., О.Ф. Скакун [19, 567]). Приватно-публічна сфера господарського права при цьому неவிправдано ігнорується. Зв функціональними, цільовими і змістовими особливостями нормативні договори поділяють на засновницькі договори, компетенційно-розмежувальні угоди, угоди про делегування повноважень, програмно-політичні договори про дружбу і співпрацю, функціонально-управлінські угоди, договори між державними і недержавними структурами (наприклад, профспілками),

договори про суспільну згоду, міжнародні договори [21, 183—198]. Категорія установчого договору в наявних класифікаціях не згадується. Разом з тим специфіка, що виявляється в ньому, має незамінне значення, зокрема, для пізнання категорії нормативного договору в цілому. Особливий інтерес являє установчий договір у сфері суспільного виробництва. Ця сфера має приватно-публічну природу, яка виявляється в багатоманітному переплетенні приватних і публічних відносин. Найбільш поширеним у цій сфері є установчий договір про створення суб'єкта господарської діяльності, ініціаторами якого виступають приватні особи. За правовою природою такий договір є приватно-публічним нормативним договором. Окрім приватних цілей і інтересів, в даному нормативному договорі переслідуються також публічні цілі і інтереси, сторонами його виступають приватні особи і держава в особі уповноважених органів, в ньому, як правило, завжди виявляється і закріплюється і приватна, і загальна, публічна воля — воля його сторін, суб'єктів даного договору. Саме в рамках такого договору приватні і публічні відносини можуть отримати і реально отримують системне, комплексне врегулювання. У ньому закріплюються приватні і публічні права (останні у вигляді кореспондуючих обов'язків підприємства), що формують конкретний правовий інститут (ВАТ «Концерн «Стирол» тощо).

Слід зазначити, що в літературі прийнято ділити договори на приватні і публічні за критерієм суб'єктів і змістом договору. За наявності публічного суб'єкта як хоч би однієї із сторін договір вважається публічним, критерій змісту договору має скоріше похідне від першого значення. Разом з тим особливості установчого договору про створення і діяльність суб'єкта господарської діяльності свідчать про недостатність такої класифікації і необхідність виділення також приватно-публічних договорів за критерієм відносин, що регулюються договором. Такий критерій виявляється найбільш прийнятним для класи-

фікації нормативних договорів у сфері господарювання на приватні — такі, що забезпечують організацію приватногосподарських відносин на засадах повної саморегуляції; публічні — такі, що слугують організації публічних господарських відносин на засадах публічного регулювання; приватнопублічні — такі, що забезпечують організацію приватнопублічних відносин на засадах поєднання публічного регулювання і саморегуляції.

Такий підхід до класифікації повністю відповідає уявленню, що договір виступає правовим засобом організації соціальних зв'язків. Кожною умовою договору є окреме юридичне волевиявлення конкретного інтересу сторін до тих або інших компонентів правового зв'язку, який встановлюється за допомогою договору [9, 173]. Зважаючи на це, за справедливим зауваженням О.А. Беляневич, в соціологічному аспекті можна визначити договір як засіб узгодження інтересів його учасників — приватних, приватно-публічних, публічних [3, 39].

Для порівняння, з позицій юридичного позитивізму правовідношення — індивідуалізований зв'язок, який виникає на підставі правових норм між особами у формі суб'єктивних прав і юридичних обов'язків і підтримується примусовою силою держави [1, 82]. З урахуванням того, що в сучасному українському законодавстві значно розширені межі незабороненої поведінки, а норми цивільного і господарського права про договори, сконструйовані відповідно до загальнодозвільного типу правового регулювання, залишають суб'єктам господарських і цивільних договірних відносин досить широкі можливості самостійно визначати або змінювати зміст своїх прав і обов'язків [3, 44], дане визначення явно поступається наведеному вище визначенню правовідношення, сформульованому в соціологічному аспекті.

Важливою посилкою для дослідження поняття уставного договору є та особливість, що цей договір регулює як організаційно-майнові, так і організаційно-управлінські відносини. Це дає підстави

вважати, що питання про правову природу уставного договору виходить за рамки цивільного права [7, 144].

Розрізнення організаційних (в т.ч. організаційно-майнових) і майнових відносин (або організаційно-господарських і господарсько-виробничих в термінології ст. 3 ГК України) має принципове значення. У ньому міститься ключ до вирішення багатьох практичних проблем, наприклад, щодо сплати державного мита при передачі внеску до статутного фонду створюваної господарської організації. Як відзначає П.П. Черевко, вже багато років продовжуються спори щодо державного мита за здійснення нотаріальних дій з посвідчення засновницького договору [24]. Засновники господарських організацій стикаються з вимогами уповноважених органів по сплаті державного мита у розмірі 5 відсотків від договору, як це передбачає ст. 3 Декрету Кабінету Міністрів України «Про державне мито». Це стає серйозною перешкодою на шляху створення госпорганізації і викликає заслужену критику.

Щоб отримати об'єктивні відповіді, які необхідні для припинення суперечок і обґрунтування прийнятного рішення, потрібна подальша розробка категорії організаційно-господарського зобов'язання і відповідного законодавства.

Вищий господарський суд України в своєму роз'ясненні від 12 вересня 1996 р. «Про деякі питання практики вирішення спорів, пов'язаних із створенням, реорганізацією і ліквідацією підприємств» (п. 1) виходив з того, що створення нового суб'єкта підприємницької діяльності і визначення його організаційно-правової форми регулюється не положеннями Цивільного кодексу України про спільну діяльність, а іншими актами законодавства (Законом про господарські товариства). При цьому порядок укладення уставного договору виводиться із загальних правил про порядок укладання і виконання правочинів і зобов'язань.

У процесі правового регулювання господарських відносин була напрацьована низка

особливих юридичних конструкцій, однією з яких є організаційно-господарський договір. Як відзначає О.А. Беяневич, ця конструкція найнаочніше відображає можливості і межі договірної самоорганізації соціальних систем різного рівня. Разом з тим слід визнати певну фрагментарність і в теоретичній розробці цього питання, і в практиці правового регулювання. Можливо, не в останню чергу, саме через це в процесі кодифікування господарського законодавства цей вид господарських договорів значною мірою залишився без уваги законодавця, майже «розчинився» в понятті організаційно-господарського зобов'язання, і не отримав адекватного правового регулювання на рівні загальних положень про господарські договори розділу 20 ГК України. Зважаючи на це, звертається увага на важливість системної теоретичної обробки передбачених ГК України нових для законодавства понять організаційно-господарського зобов'язання і організаційного господарського договору [6, 53—56; 4, 320—324].

Класичним прикладом організаційного договору, що регулює органічно пов'язані організаційно-майнові і організаційно-управлінські відносини в процесі функціонування суб'єкта господарської діяльності, є складний системоутворюючий багатосторонній багатоступінчатий договір про його створення і діяльність — установчий договір.

Процес укладення установчого договору у сфері суспільного виробництва проходить декілька стадій:

стадію ухвалення рішення про створення суб'єкта господарської діяльності ініціатором створення або укладення засновницького договору, якщо ініціаторів декілька або багато;

можливу стадію ухвалення розширеного засновницького договору за участю осіб, що приєдналися до ініціаторів (на основі договорів приєднання до первинного засновницького договору):

стадію укладення установчого договору між ініціатором (ініціаторами) створення і державою, засвідчуваного актом державної реєстрації суб'єкта

господарської діяльності на умовах відповідності установчих документів вимогам законодавства. З моменту державної реєстрації виникає господарська правосуб'єктність створеної організації.

Результатом вказаної сукупності дій є формування правового інституту суб'єкта господарської діяльності — сукупності прав учасників корпоративних відносин, що забезпечують як реалізацію їх інтересів і забезпечені правом їх влади, так і сукупну корпоративну владу, що реалізовує системний корпоративний інтерес в процесі функціонування суб'єкта господарської діяльності.

Таким чином, систему корпоративних відносин складають різноманітні приватні і публічні відносини, які регулюються за допомогою господарсько-правового методу збалансування приватних і публічних інтересів і, відповідно, входять в предмет регулювання господарського права.

Слід зазначити, що на початковій стадії розвитку капіталізму учасниками корпоративних відносин безперечно визнавалися особи, що виступили ініціаторами створення суб'єкта господарської діяльності або що приєдналися до них (внутрішні учасники, інсайтери). Після переходу капіталізму у фазу монополістичного по мірі становлення складноорганізованої економіки в зарубіжному праві з'являється поняття зовнішніх учасників корпорацій (аутсайдерів). На сучасному етапі у вітчизняній і в зарубіжній літературі висловлюються різні точки зору на зміст корпоративного права. Існують відмінності при визначенні кола правовідносин, що підпадають під його регулювання. Одні автори розглядають в рамках корпоративного права весь комплекс правовідносин, учасником яких виступає корпорація (і внутрішні, і зовнішні). Інші включають в його предмет тільки чисто корпоративні (внутрішньофірмові) відносини, не зачіпаючи відношення корпорації з третіми особами (державою і приватними суб'єктами). О.Р. Кибенко

виділяє в системі відносин, що складають предмет корпоративного права, групу відносин зовнішнього характеру, що виникають між корпорацією і третіми особами, і групу внутрішніх (внутрішньофірмових, корпоративних) відносин, учасниками яких є засновники (учасники) корпорації, сама корпорація як господарюючий суб'єкт і її органи [10, 13—14].

Виправданим буде тлумачити корпоративний інтерес як системний інтерес, структурними елементами якого є задіяні в ньому багатоманітні приватні і публічні інтереси, які у сукупності створюють нову якість — систему корпоративного інтересу. Доцільність такого підходу підкреслювала О.М. Вінник, яка на основі дослідження взаємодії публічних і приватних інтересів в господарських товариствах виділила підсистеми індивідуальних, групових інтересів і загальносистемного інтересу, сформованого за рахунок збалансованого врахування внутрішньосистемних і зовнішньосистемних інтересів, а значить, визначального в процесі функціонування системи [5, 77]. Подібної систематизації інтересів в акціонерних товариствах дотримуються й інші автори [11, 62; 15, 91].

Системно-структурний взаємозв'язок корпоративного інтересу і відповідної корпоративної волі (влади) і їх структурних частин, що беруть участь у функціонуванні системи, свідчить про необхідність трактування корпоративного зобов'язання як складного системно-структурного організаційно-господарського зобов'язання і недоцільності зведення корпоративних відносин до вузькоцивільного їх трактування як двосторонніх зобов'язальних відносин юридичної особи і його засновника (учасника).

Реалізація інституційної теорії правосуб'єктності потребує вдосконалення визначення поняття організаційно-господарського зобов'язання, що міститься в ГК України.

У нормах ГК України (ст. 176) зазначена лише частина організаційно-господарських зобов'язань: утворювані на основі про-

стих, лінійних двосторонніх зв'язків (власник — суб'єкт госпдіяльності, держорган — суб'єкт госпдіяльності, орган місцевого самоврядування — суб'єкт госпдіяльності і т.п.), або ж на основі договору про спільну діяльність без створення суб'єкта госпдіяльності. Насправді можуть мати місце і реально мають місце також складноструктуровані нелінійні багатосторонні організаційно-господарські зобов'язання, що виникають із установчого договору і регулюють систему багатоманітних відносин — організаційно-управлінських і/або організаційно-майнових. Їх основним різновидом є корпоративне зобов'язання, що виникає із установчого договору про створення нового суб'єкта госпдіяльності, приватнопублічне за своєю природою. До ст. 176 ГК доцільно зробити відповідне доповнення.

Проведене дослідження дозволяє зробити **висновки**, що установчий договір займає центральне місце в правовій інституційній теорії підприємства як завершальне, системне джерело права — реалізована форма права, що відображає завершальну стадію узгодження приватних і публічних інтересів, задіяних у підприємстві, і що оформляє підприємство як правовий інститут.

Доцільним є трактування установчого договору як складного системоутворюючого багатостороннього багатоступінчатого приватно-публічного організаційного господарського договору, що забезпечує створення суб'єкта господарської діяльності і регулювання внутрішніх і зовнішніх організаційно-майнових і організаційно-управлінських відносин у процесі його функціонування.

Корпоративний інтерес слід розглядати як системний інтерес, структурними елементами якого є приватні і публічні інтереси, задіяні в ньому.

З урахуванням викладеного може бути сформульоване визначення корпоративного зобов'язання як складноструктурованого багатостороннього організаційно-господарського зо-

бов'язання, що виникає з установчого договору і регулює систему внутрішніх і зовнішніх організаційно-управлінських і/або організаційно-майнових відносин.

Вимагає виділення стадія укладення установчого договору між ініціатором (ініціаторами) створення і державою, засвідченого актом державної реєстрації суб'єкта господарської діяльності на умовах відповідності установчих документів вимогам законодавства. З цим пов'язана також необхідність включення до складу установчих документів акта державної реєстрації суб'єкта господарської діяльності і покла-

дання відповідальності на держреєстратора за відповідність установчих документів вимогам законодавства. Існує необхідність публікації установчих документів, зважаючи на їх загальнообов'язковий характер. Доцільною буде законодавча розробка типових статутів і впровадження державної реєстрації на їх основі.

Перспективним напрямом подальших досліджень є дослідження проблем господарської правосуб'єктності підприємств, а також інших проблем господарського права з позицій правового інституційного підходу.

Список літератури:

1. *Алексеев С.С.* Общая теория права: в 2-х т. / С.С. Алексеев. — М.: Юрид. лит., 1982. — Т. II — 360 с.
2. *Бублик В.* Учредительный договор о совместном предприятии / В. Бублик // *Хозяйство и право.* — 1994. — № 8. — № 9.
3. *Беляневич О.А.* Теоретичні проблеми господарського договірної права: дис... докт. юрид. наук: 12.00.04 / О.А. Беляневич / Київський нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. — Київ, 2006. — 569 с.
4. *Беляневич О.А.* Господарське зобов'язання: поняття та види / О.А. Беляневич // *Держава і право: зб. наук. пр. Юридичні і політичні науки. Спецвипуск.* — К.: Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2005. — Т. I.
5. *Вінник О.М.* Публічні та приватні інтереси в господарських товариствах: проблеми правового забезпечення: монографія / О.М. Вінник. — К: Атіка, 2003. — 352 с.
6. *Віхров О.* Роль і місце організаційно-господарських зобов'язань у сучасній економіці / О. Віхров // *Право України.* — 2004. — № 4.
7. *Грудницкая С.Н.* Правовое положение объединений предприятий в промышленности: дис... канд. юрид. наук: 12.00.04 / С.Н. Грудницкая / НАН Украины. Ин-т эконом.-прав. исследований. — Донецк, 1997. — 195 с.
8. *Ем В.* Исполнение обязательств, возникающих из учредительного договора / В. Ем, Н. Козлова // *Хозяйство и право.* — 1994. — № 2.
9. *Красавчиков О.А.* Гражданско-правовой договор: понятие, содержание и функции / О.А. Красавчиков // *Антология уральской цивилистики, 1925 — 1989.* — М.: Статут, 2001.
10. *Кибенко Е.Р.* Корпоративное право: учеб. пособ. / Е.Р. Кибенко. — Харьков: Эспада, 1999. — 480 с.
11. *Кибенко Е.Р.* Корпоративное право Великобритании. Законодательство. Прецеденты. Комментарии / Е.Р. Кибенко. — К.: Юстиниан, 2003. — 368 с.
12. *Лобанов Г.* Совместная деятельность: формы, цели, особенности / Г. Лобанов // *Хозяйство и право.* — 1995. — № 6.
13. *Марченко М.Н.* Особенности нормативно-правового договора как источника права / М.Н. Марченко // *Вестник Московского университета.* — 2004. — № 1. — Серия 11. Право.
14. *Нечитайло М.А.* Нормативный договор как источник права : автореф. дис. ...канд. юрид. наук : 12.00.01 / М.А. Нечитайло. — М., 2002. — 16 с.

15. *Осокина Г.Л.* Иск: теория и практика / Г.Л. Осокина. — М.: Городец, 2000. — 186 с.
16. Право собственности в Украине / [под ред. Я.Н. Шевченко]. — К.: БЛИЦ-ИНФОРМ, 1996. — 210 с.
17. *Саниахметова Н.* Учредительный договор / Н. Саниахметова // Бизнес. — 1995. — 14 марта, № 10.
18. *Суханов Е.А.* Акционерные общества и другие юридические лица в новом гражданском законодательстве / Е.А. Суханов // Хозяйство и право. — 1997. — № 1.
19. *Скакун О.Ф.* Теория государства и права (энциклопедический курс): учебник / О.Ф. Скакун. — Харьков: Эспада, 2005. — 840 с.
20. *Татьков В.И.* Правовая природа, состав и содержание учредительных документов акционерного общества: дис... канд. юрид. наук: 12.00.04 / В.И. Татьков / НАН Украины. Ин-т эконом.-прав. исследований. — Донецк, 2003. — 199 с.
21. *Тихомиров Ю.А.* Публичное право: учебник / Ю.А. Тихомиров. — М.: Изд-во БЕК, 1995. — 496 с.
22. Хозяйственное право: учебник / [под ред. В.К. Макутова]. — К.: Юринком Интер, 2002. — 912 с.
23. Цивільне право України: гідручник у 2-х кн. / [за ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової]. — К.: Юрінком Інтер, 2002. — 640 с.
24. *Черевко П.П.* Правове регулювання установчого договору в Україні / П.П. Черевко // Держава і право. — 2006. — Вип. 34.

РЕЗЮМЕ

В статті досліджена проблема визначення сутності і поняття учредительного договору, обґрунтовано його центральне місце в правовій інституційній теорії підприємства, здійснено розробку інших пов'язаних з цими питаннями проблем.

SUMMARY

In clause the problem of definition of essence and concept of the constituent contract is investigated, is proved its central place in legal institute of the theory of the enterprise, the development others, connected with these questions problems is carried out.

*Рекомендовано кафедрою цивільного,
господарського права та процесу*

Подано 20.09.10